

Boy

~~Bibliotheca~~
Ex 2
XXX

Brunn, J. N.

Afsked's Prædiken til
Byens Menighed holden
i Steene-Kirke 12/11 - 1724.

952066609

Ex 2
Afskeds
Prædiken

til
Bynæffets Menigheder

Holden

i

Steene = Kirke

den 12te Junij 1774.

Over

Luc. XIV. Cap. 23. vers.

af

J. N. Bruun.

B E R G E N, 1775.

Erykt hos Hans Kongel. Majests. privileg. Bogtrykker,
Sinrich Dedechen.

95d066609

Til
Byens sets
Menigheder.

Af Kierlighed have I gjort mig Uret; I have ladet trykke min Ryt-
Mars Prædiken mod mit Vidende.
Den havde aldrig med min Billie seet
Dagen; thi jeg anseer den alt for kunstlet.

Jeg hæbner mig over Eders For-
brydelse; See, her er min Afsskeeds
Lale, som heller ikke er givet i Tryk-
ken, uden for at gjøre alminde-
lig mellem Eder Erindring en om vor
indbyrdes gode Forstaaelse.

Jeg kan ikke her skrive meere.
Hiertet er endnu ømt. Til hvad En-
de oprive Saaret? Betsignet blive
denne Prædiken paa Eders Siele!

Jeg veed, I ville læse den med
Begierlighed, I ville røres, naar I
læse den, og erindre mit Navn; Men
til Bederlag indslutter mig i Eders
Forbønner.

Won det være vel, at din Vrede optændes for det Kikajons skyld? Jon. 4, 9. Saa taler den evige Godhed til den egenindsigte blandt Propheterne, Jonas Amitai Son. Jonæ Prophetie gjør ikke Propheten megen Ære. Ninive har syndet, Jonas skulde hen at være en Tolk for Guds Brede, raabe Straf over Staden, og berede Bey for den retfærdigste Hævn; Men Propheten undslaaer sig, og man kunde endnu undskylde hans Svaghed. Ninive hører Dommen, angret Synden, og med samlede Bønner bestormer Barmhiertighedernes Sader. Nu befales Jonas at gjøre en Evangelistes Sierning, at igientalde Dommen, at forkynde Naade. Atter igjen her gjør den ubarmhiertige Prophet Banskkeligheder. Store Gud! hvad maa du ikke taale? Hvi slaaer ikke din Torden ned paa den gienstridige Prophetes Hoved? To gange befaler du, to gange er Propheten ulhdig. Hvor findes blant Mennesker den langmodige Herre, som taalte saa meget af sin Tiener? Men Gud er Kierlighed, og han er meget rund til at forlade. Nu Jonas har bygt sig en Hytte ikke langt fra

Staden, og kan han der finde nogen Fornøvelse, saa maatte ingen misunde ham hans Lykke. Kunde han boe glad i sin Hytte, uden at tragte efter Ninives Paladser, saa gid hans Hytte maatte grundfæstes! Gid han aldrig i tarvelig Nøysomhed maatte savne sin Glæde! Ja, Prophetens Hytte skal blive ham behagelig, men behagelig kun en liden Stund, for at saare hans Hjerter. Et Kikajon, formodentlig et Græskar, vorte hasteligen op, og med sine store Blade kronede Prophetens ringe Boelig. Det vorte op over Jonas, at der skulde være Skygge over hans Hoved, til at frie ham fra hans Onde, 6te v. Dette Kikajon er da Prophetens hele Glæde: forelsket i den velgjørende Skygge føler han nu et Dyeblisks Roelighed. I Dødelige, som søge efter Lykke, eller kalde Eder allerede lykkelige, kommer og beskue Jonæ Kikajon. Seer, hvor det slynger sig omkring hans Hytte, seer de store og trivelige Blade, seer den glade Prophet, som under denne naturlige Skygge holder Løvsalernes Høytid; men glemmer ikke at seer et Billede paa Lykkens Ustædighed. Guld lod en Orm stikke Jonæ Kikajon, og det visnede. Borte er Prophetens Glæde, den eeneste Hygge, der var ved hans Hytte var ham berøvet; en Orm stak hans Kikajon. Propheten skulde tænkt, at denne Orm var nedstammet

met fra Slangen i Eden, som misundte vore første Forældre Paradises uskyldige Skygger. Men denne Orm, Prophetens Fiende, er kun et Bærkroy i Guds Haand. Ofte er Misundelse den Orm, som gjør at vor Lykke i det Legemlige viener. Vi bør derfor ikke hade Efterstræberen; Jonas bør ikke forfølge den arme Orm, der er ikke, som han kunde troe, en Udsending fra Ninive for at jage ham af Naboelabet. En høyere Haand er i Bærket. Gud lod Ormen slukke Jonæ Kikajon, at det visnede. Vi kiende Propheten, han er koft for Hovedet, her bliver han atter fortørnet, atter ilde til Mode; doe vil han igien, og ikke leve. Uden at laste Propheten, lader os see til os selv. Under Gud os en Hygge eller Glæde i det Legemlige, troe vi strax, vi have forpagtet den til en vig Tid; visner vort Kikajon, saa har GUD gjort os Uret, saa blive vi misfornøede med alle Ting. Men vi kortshnede, hvor langt spore vi Guds Bøye? Altid Glæde, er ingen Glæde. Havde Jonæ Kikajon kunde staaet ved hans Hytte i mange Aar, skulde det ikke mere have gjort ham opmærksom, han skulde maaskee blevet kied af Skuggen, og hugget det om. Det er jo Menneffets Bitt: Vi planie Traer paa nogen Mark, og den tykke Skov forvandle vi til nogen Mark. Paa Sletterne opkaster man Høye, for at have noget, som ligner

Bakker. Blandt Klipperne udgrave vi Bak-
 ker, for at have en Slette. Men naar Jonæ
 Kikajon kun har blomstret een Dag, saa har
 Banen endnu ikke gjort ham ligegyldig, end sige
 kied der af. Desuden, den første Dags Skygge
 vederqvæger Prophetens Hoved. Maaskee be-
 standig Skygge skulde været Propheten skadelig.
 Maaskee det var Propheten godt, at han kom
 ud af Skyggen. Maaskee han havde forfaldt
 til Søvn, om han havde blevet i denne Skyg-
 ge. Og over alt: Det er aldrig godt at være
 misfornøjet med det som GUD gjør; han gjør
 altid det Bedste: Imidlertid er Propheten ilde til
 Mode, og han mener han har Ret der til. Ja,
 Andægtige! jeg har endnu ikke maaldt om Guds
 Hoved = Hensigt med dette Kikajon. Sid det
 havde været Prophetens største Forseelse, at
 han var ilde tilfreds der over. GUD selv for-
 tænker ham ikke; men han vil just bruge dette
 Billede, og benytte sig af denne Prophetens
 Sinds Forfatning, til at lære ham noget høje-
 re og viatigere. GUD havde benaadet Ninive,
 ellers skulde Ninive, lig Prophetens visnede
 Kikajon, blevet ødelagt; derover var Jonas
 vred. Nu fører GUD ham til Sembytte: Du,
 du ynkes over det Kikajon, som du haver
 ikke arbejdet paa, og ey kommet det til at
 være, hvilket blev til paa een Nat, og blev
 fordervet paa een Nat, og jeg, jeg skulde
 ikke

ikke ynkes over Ninive, den store Stad, 11 v.
 Jonas vidste nu selv hvad han følte, ved at see
 dette sit Græskar visnet; Viid, at som du, o
 Prophet! elskede det Græskar, saa og langt
 høyere elsker Gud Menneſker i Almindelighed.
 Andægtige Tilhørere! Det er ikke længe siden
 Gud sagde til mig, som fordem til Jacob:
 Drag igien til dit Land og din Slægt, og
 jeg vil giere vel imod dig, Gen. 32. Og disse
 Ord til Jacob var Text til min Indtrædel-
 ses Tale fra dette Sted. Jeg kom til mine
 Egte, men saa langt fra, at de ikke annam-
 mede mig, at jeg meget mere fandt sig med
 Apostelen: Jannammede mig som en Guds
 Engel. Skiondt mine Bilkor ikke vare glim-
 rende, saa gav Gud mig dog et fornøyet Sind
 i min Hytte. Lykken omringede og Betsignel-
 se hvilede over mit Herberge, som det skyggeful-
 de Græs-Kar over Prophetens Boelig. Og
 ret som jeg nu med Jonas sad under Skyg-
 gen, indtil jeg kunde see, hvad der skeede i
 Staden, saa visner mit Kikkajon; saa heder
 det: Forglem dit Folk og din Faders Huus;
 saa blev mit Kald omtrent som Abrahams:
 Gal du af dit Land og fra din Slægt, og
 af din Faders Huus, til det Land, som
 jeg vil vise dig, Gen. 12. Jeg maa tilstaae
 min Skrøbelighed; jeg blev ilde til Mode over
 dette Kald. Den som eengang har smagt den

Fornøvelse, at bygge sit eget Reede paa det Sted hvor han selv er udklækket, den som veed hvad det er, at unde den første Grode af sit Arbeides Frugt, den som seer sin Flid velstignet, og næsten ved hver nye Forretning har den Lykke at erhverve sig nye Venner. Den som desuden veed, hvor meget et Vennskab gielder, som mange Aars Oprigtighed har besejlet, den der har Begreb om, hvor høytideligt, hvor hjerterørende det er at være til Hygge og Bløde for bedagede Forældre, omme Sødsfænde, huldte Venner; Den som har Forstand paa disse Ting, han veed, hvor meget det koster mit Hjerte, at forlade Erndthiems Stift; men jeg hører Guds Ord til mig: Mon det være vel at du er ilde tilmode over det Afkald? Min Gud hvis Tiener jeg er, vil at jeg skal læse i mit eget Hjertes Følelser. Der skal jeg endog i Dag lære denne Grund-Sandhed, at saaledes, som jeg elsker denne Menighed, dette Sted, disse Venner og Forældre, saaledes, og uendelig meere elsker Gud sin Kirke i Almindelighed. Jesus sjaer med Rette: Den som holder mine Befalinger han er min Moder og min Søster og min Broder. All Jorden er Herrens, og hver Siel paa Jorden er ligedyreligt. Lad da mit Afkald visne, Guds Allingaard er stor, jeg vil hen at plante og vande, og Plantelsen skal høre Gud

Guld til. Og I, Elskeligste Tilhørere! holder mig ikke op, thi H^{er}ren har givet Lykke paa min Reyse. Og da jeg nu i Dag formodentlig sidste Gang skal tale fra dette Sted, da jeg alt staaer færdig at tiltræde min Reyse; saa vil jeg endnu for Eders gudelige Andagt, til vor fælles Glæde, oplæse, betragte og afhandle Mit guddommelige Kalds-Brev. Det staaer i Dagens Evangelio, og lyder saa: Og H^{er}ren sagde til Tjeneren, gaa ud til Døye og Gierder, og sød dem at gaae ind, at mit Huus maablive fuldt. Vi betragte i Ordene:

Mit og alle Tjeneres guddommelige Kalds-Brev.

Det indeholder: 1) Reyse-Pass.
2) Forholds-Regel.

1) Et Kalds-Brev indeholder Reyse-Pass, og betragtes da baade \approx Passet og \supset Reysen; Det første man seer paa naar man læser et Pass er ikke den Reysendes Navn, men dens Navn som udstæder Passet, og det heder her strax i Begyndelsen: H^{er}ren sagde til Tjeneren. Ja skulde vel Himmelens og Jordens H^{er}re savne Tjenerer at sende i sit Vrinde, skulde han, som opvartes af Engle i Himmelen ikke have

have vaa Jorden nok af dem til hvilke han kan siqe, til den ene gal, saa gaaer han, og til den anden kom, saa kommer han? Spørger man os som man spurgte Johannes, hvo er du, saa svarer vi med Apostelen: Vi ere Sendebud i Christi Stæd. Vil nogen læse vort Leide = Brev, da staaer her i Terten: HErren sagde til Tieneren. Og dette Pass har Myndighed

a) Til at bestemme den Reysende. Det sommer Tieneren at adlyde, hvad HErren befaller. Jo meere usformodentlig saadan Guds Befaling er, jo sikrere vide vi, at det er Guds Kald. Det gaaer saa nu omstunder; Embeder maa søges som offtest, Tieneren maa bede HErren, at han skal faae Lov at gaae i hans Vrinde. Undertiden faaer Gehezi selv det Indfald at siqe til sin Herre Elisa: Sandelig jeg vil løbe, men da løber han kun efter Guld og Sølv, 2 Reg. 5. Den beste Tiener besuden fejler i sin Gang, naar han gaaer sin egen Vej. Naar Elias begiver sig i Drøken i en Huule, saa er det ikke efter HErrens Ord: Men, HErren kommer over ham og siger: Hvad haver du her at gjøre Elias, 1 Reg. 19. Men naar Gud selv efter sin evige Blisdom kalder og sender, saa gaaer Tieneren saa trygt i sin HErres Vrinde. Sandt nok,
 Riød

Kød og Blod knurrer ofte; Afmagt strækker,
 Banskeligheder synes uovervindelige, saa at
 Tjeneren er ofte misfornøjet med det, som HEr-
 ren siger: Jeg vil ikke tale om en dumdrugg
 Jonas, der gaaer tvert imod Guds Befaling/
 flyer til Tarsis, naar han skulde gaae til Ni-
 ve; men en ung og Kleinmodig Moses fristes til
 at sige: Send hvem du vil sende, Exod. 4.
 Vi læse kun vort Pass, saa glemmes alle Ind-
 vendinger. Vor HErre har Myndighed at si-
 ge til enhver Lærer, som han sagde til Jeremias:
 Du skal gaae til alt det, som jeg sender dig
 til, og alt det som jeg befaler dig, skal du
 tale. Jer. 1 O! sikke Dey at gaae hvor Gud
 sender, trostefulde Erindring i vanskelige Erin-
 der: At vi følge Guds Befaling. Lad Ja-
 cob efter Guds Raad fare sin Dey og Guds
 Engle mødte ham. Frogtomme Christen
 befall HErren dine Deye, og gaae paa den
 Dey han har befalet, saa skal han befæste
 dine Trin i sit Ord. Han skal befale sine
 Engle om dig, at de skulle bære dig paa
 Hænderne paa alle dine Deye, at du ikke
 skal støde din Fod paa nogen Steen.

b Men Læreres Pass har og Myndighed,
 til at anbefale den Reysende hos alle. Har
 HErren sagt til Tjeneren: Han skal gaae; saa
 maa man imodtage ham, saafremt man ikke
 vil

vil lægge sig ud med hans Herre. Det syntes at være Liv-løst Arbejde, naar Moses gaaer til Pharao; men farligst for Pharao, at han ikke betragter, fra hvilken Herre han er sendt. Saaledes agte hvert Menneske os, siger Apostelen, som Kirkens Tienere og Huusholdere over Guds hemmelige Ting. Gaaer jeg da i Guds Vrende, saa tør den dumme dristige Forsængelighed ikke røre mig; Gaaer jeg i Guds Vrende, saa skal alle Gud hengivne Hjerter vinde og antage mig. Gaaer jeg i Guds Vrende, saa skal alle Trængende, hver fattig i Aanden, alle synderknuste Hjerter, samle sig til mig, for at annamme det Fredens Evangelium, som jeg annammede af Herren som jeg overantvorder dem. Gaaer jeg i Guds Vrende, saa har jeg jo et uendeligt liggende = Fæ, hvoraf at uddeele, hvor af at forskaffe mig Benner. Lad nogle undskyldte sig ved sit Kjøbmandskab, ved sit Agerbrug, ved sin Hustrue, men finder man ikke ogsaa paa Stadens Stræder og Gader Halte, Blinde, Krøblinge? Finder man ikke Trængende alle vegne, og disse maa endelig i det mindste blive Lærere og Benner, naar han kun gjør sin Herres Tjeneste. Det gaaer med Evangelii Tienere i saa fald, som det gik med David: hver Mand som var i Trang og hver Mand som havde nogen Ager = Mark der trængte ham, og hver

hver Mand som var besælig bedrøvet i Sielen, samlede sig til ham, i Sam. 22. Ja under tiden er den, som gaaer i Guds Trinsde lykkelig nok til at fange end og de Gienstridige. Nu; Basset er godt nok: Herrens sagde til Tjeneren.

Men lader os see Reiset, den fordrer a. Arbeidsomhed.

a. Gaa ud heder det. Et mageligtog Noe- ligt Liv maa en Lærer ikke vente sig. Stedse skal han være i Bevægelse, han maa gaae. Nu være her, nu der, og Allevegne hvor det behøves. Han maa ikke allene findes i Kirken, men han maa gaae ud, findes som Guds Tjener uden for Kirken, han maa gaae ud og vilde at man giver Agt paa hvert Trin han gaar han maa ikke sidde, være magelig, allevegne hvor Faren kalder ham, hvor Fienden truer, did bør han gaae. Hvor den svage Troe angribes, hvor det beklemte Hierte sukker; kort sagt, hvor Tjeneren kan gjøre sin Herre nogen Nytte, did bør han lide. Og sandelig dette fordrer Arbeide. Og i dette Arbeide fordres.

b. Varsomhed. Gaae ud paa Veie. Der er alt saa meer end en Vej og blandt disse, mangen falske. Vi forstaae nu Tegnelsen: Staden

den var den Jødiske Kirke, Bøvene vare de som vare uden for den og vakkede imellem Bildfærrelser og havde ingen vis Bø. Og sandelig her er Veilighed nok for en Lærer at tabe sig selv som i en Irregang. Menneſket har mange Bøve til Lærere, mange Maader at nærme sig til dem paa, de ere ikke alle rette. En kommer med et ſkienhelligt Anſigt, han gaaer Høflerens Bø? Hvoſand ſee Hiertet, Læreren bedrages. En kommer ſom vær en ſkult Sorg, lig Nicodemus ſom kom til Jeſus om Natten, men han er tauſ, vil ikke ud med Sorgen, Læreren veed intet deraf og han gaaer bort. Andre igjen gaae til Lærere, med Gaver for at binde deres Hænder og forblinde deres Øyne, og desverre, der var blandt Guds Apoſtlen en Judas, ſom lod ſig kobe for Benge til at forraade uſkyldigt Blod. Nu igjen Læreren fra ſin Side, hvor mangen Afvøer er der ikke for ham, nu friſtes han til at gaae den lætteſte Bø, lade alting jævne ſig ſelv. Nu igjen, naar han ſkal finde Bøve til Hierteerne, hvor tidt kaad han ſeile, nu bruger han Straf, hvor han ſulde bruge Troſt, og Troſt, hvor han ſulde bruge Straf. En uforſigtig Behezt vil ſtøde den Sunamittiske Qvinde bort fra Eliſæ Fodder, men den forſigtige Eliſæ ſagde: Lad være, thi hendes Sieler beeffeligen bedrøvet i hende, 2 Reg. 4. Det er beſænkeligt at en gammel og

og i Embedet selv Eli kan tage (saa skamelig Feyl.
 Naar en Hanna udsæter i Bon sit Hjerre for
 Herrens Ansigt, spørger han: Hvor lange
 vil du være drukken? Skaf den Vin fra dig,
 i Sam. Kort sagt: vi maae nok sulke med
 David, Guld frie mig fra en falsk Vey,
 Ps. 119. Vi maa nok erindre os Apostelens
 Formaning: Giv Agt paa dig selv og paa
 Røddommen; men der fordres og

c. Mod paa denne Reise, Tjenneren skal gaae
 ikke aillene til Beye, men og til Gierder. De som
 gaae paa Beyene ere ubestemte, dem kan man
 cada nogenlunde overtale, men de som ere inden
 for Gierder paa indhegnede Steder, det er
 enten de, som have befæstet sig i Ondskab, saa at
 de aabenbare give sig tilkiende, som Foragte-
 re af Sandheden, eller og dem, som have en
 anden Religion, der med falske Slutninger
 ligesom have forskanset sig, disse ere ikke saa
 gode at tage fat paa, nu skal man da lade dem
 være i Ro? ney, besøge dem, indbyde dem,
 vove at overstige deres Gierder, at nedrive Gier-
 det, at indhegne det til Guds Biinggaard. Et Fore-
 tagende som fordrer Driftighed, en Driftighed, som
 kommer fra Guld. Store Reise, at betræde disse Beie
 at besøge disse Gierder, hvor mangen vilb Stie
 blant disse Beie, hvor mangen Anstøds Steen paa
 disse Stier. Hvor mangt et Gierde er saa høyt

at vi ikke kan overstige det, og ethvert Stierde er indstøttet med Torne. Hvo er den Forvorne, som uden Frygt giver sig paa saadan en Reise, der dristig træder som i en Dans paa saa slibrig Bane? End om Tieneren kommer tilbage fra Reisen med usorrettet Grinde, end om han ingen Siester har kundet overtale til Naderen? Jeg stælver ved denne Tanke, jeg slyer ind til ham, som eene er mægtig til at styre mine Fødder paa Fredens Vej, jeg anraaber den værdige Hellig Mand, at han vil leede mig i all Sandhed, forsikket om Bønhørelse begiver jeg mig i Jesu Navn paa Reisen. Men først seer jeg mit gudommelige Kalds-Brev igjennem og betragter.

2 Min Forholds-Ordre: Nød dem at komme ind, at mit Hus kan blive fuldt.

Dg her seer jeg atter.

3 Hvad Byemærke vi bør have: Nød dem at komme ind.

A. Vi see atter her Maalet, vi skal fragte efter: at Siesterne maa komme ind. Guds Rige lignes her ved et Siestebud, og det maae være Læreres Sag at samle Siester. De maae altsaa viise Veien til ham, som indbyder, de maa selv gaae paa Veien, for at veilede andre.
De

De maae vilse at Dørren er aabnet; Jesus er
 Dørren, Hvo som gaaer ind ved ham, han
 skal gaae ind og han skal gaae ud og finde
 Jøde. Aldrig var der et værdigere Maal
 for mennesselige Bestræbelser, end at forege
 Guds Rige. Saa glad gif aldrig David til
 sin Sierning, naar han skulde indtage Fiendens
 Lande, som naar han siger: Jeg vil lare O-
 vertrædere dine Deye, at Syndere skulde
 omvende sig til dig. Qvinderne sang Seberes
 Sang da Saul slog Philisterne. Men
 Engle synge, naar en Synder gior Om-
 vendelse. Hver Siel er Jesu Eycendom. At
 vædde en Siel fra Døden, er at rive Jesu Ey-
 endom ud fra Røveres Hænder. Hvo skulde
 da blive træt, naar Maalet er saa herligt?
 Hvo vilde ikke anvende de Midlet, som føre til
 Maalet? B) Nød dem. Aldrig er noget Ord
 i Guds Ord meere misbrugt end dette. Dets
 te Ord har ved Misforstand ægget saa mange
 et Sværd mod det andet; Man har med Kant-
 den i Haanden villet jage Folk ind. Erfaren-
 hed har vist, det lader sig ikke giorre. Udvo-
 tes Tvang nytter ikkun lidt, og ombender in-
 gen. Her tales om et Stiegebud; man veed
 hvorledes vi vleye nøde Folk derhen, nemlig
 deels ved at a) ophæve den Nødvendighed
 de forebringe til Forhindring; b) deels ved
 at vise dem en nye Nødvendighed. Lige-

saa med Guds Rige. Det er mærkeligt: Den
 første som undskylder sig i Evangelio, siger:
 at vi skal nøye følge Grund-Sproget: Jeg har
 Nødvendighed at besee dem. Nu det Ord:
 Nød dem, svarer just i Grund-Sproget til
 dette første: Gjør det nødvendigt for dem
 at gaae ind. Først maa vi vise den som und-
 skylder sig, at det, han anseer nødvendigt, er ikke
 nødvendigt. Du kand gierne sætte det op til en
 anden Gang. Du behøver ikke at forglemme
 din Handtering for at være en Christen, men
 du kand gierne opsætte den en Stund. Det
 Fornemteste først: Adspørger først Guds
 Rige og hans Retfærdighed, saa skal alt
 andet tilfalde Eder; og end om du aldrig vil
 see disse Ord? var det saa stor Sag? End om
 du skulde gjøre det eller det Tab af dine Jor-
 disse Eiendeele? var det saa farlig en Ulykke; kun-
 de du ikke leve paa Jorden, om du ikke har saa
 og saa meget at leve af? Naar vi saaledes har
 borttaget deres Nødvendighed, saa vise b) dem
 en nye Nødvendighed, sige dem med Ester-
 ryl: Et er fornsdent, har du ikke en Stiel?
 veed du ikke at den er Ewigheds Arving? har
 du betænkt dig paa, hvordan det skal gaae med
 den efter Tiden? vælg nu selv enten du vil den
 skal evig brænde, eller evig glædes; Hvad nyt-
 ter det et Mennecke at han vandt den gands-
 ske Verden, naar han tog Skade paa sin
 Stiel;

Siel? Kænd det glæde dig i Helvede, at du
 har haft mange Ager? Stig mig da, naar et
 Skulde forsømmes, vilde du forsømme din Siel,
 eller det Verdslige? Men naar jeg nu kænd
 bevise dig, at begge Deele kænd iagttages, hvor
 med vil du da undskyldte dig? Du maae gierne
 prøve dine Orne, see til din Ager, men først
 skal du komme til Giestebud, og du maae endes-
 lig komme snart; thider er ikke Giestebud hver
 Dag, og uvist om du bliver oftere indbudet;
 See nu er den beleilige Tid, see nu er
 Saligheds Dag. Jeg kænd ikke borge for
 at den som lader dig indbyde kænd fortørnes om
 du ikke kommer, at han kænd sige: De som
 budne vare, vare det ikke værd. O! saa
 kast da alt, hvad du har, jeg var tilfreds du eiede
 heele Verden, saa kunde den ikke veie op imod
 de Smuler, som falde af denne Herres Bord;
 Og vil du endnu ikke komme, saa lad mig be-
 skrive dig dette Giestebud. Beed du hvem det
 er som indbyder? det er han som raader for Liv
 og Død, han som har Himmel og Salighed
 at stienke dig, naar du kommer; Men foragt
 ham om du tør! saa er han Mand for at kaste
 dig ud i det yderste Mørke, hvor der er Graad
 og Tænders Gnidsel. Han som indbyder, er den
 som har elsket dig fra Moders Liv, annammer
 dig i Daaben, kaldet dig tilbage fra Bildfarel-
 se, sparet dig hidindtil, og hver Dag i dit

Liv raabt til dig at du vilde komme. Og me-
 ner du vel han har noget Godt at byde dig paa?
 Jo Netterne ere kostbare; GUD har ofret sin
 Eenbaarne Søn for at bereede din Siel et Gie-
 stebud. Nu staaer det Livsens Brød paa Hel-
 ligdommens Alter: Gaaer hen nødtørstige
 Sieler og æder og mættes, at Imaatte ikke
 Hungre og tørste evindelig. Jesu Blod er
 den Livets Kilde, de Flodens Bække, som glæde
 Guds Stad; vandsnægtende Vandringemand,
 som med David tørster efter HERren, kom, tag
 den margfoldige Saligheds Kalk og paakald
 i HERrens Navn. Og er der nogen som for
 Uudseelighed ikke tør komme; er der nogen Tol-
 der som staaer langt borte og nedstaaer sine Dy-
 ne, vi vil nøde ham at komme ind, tale ven-
 lige og klerlige Ord til ham, sige som Laban
 til Elieser: Kom ind du HERrens Velsig-
 nede, hvistaaer du der ude? Klager du over
 Synd; O! Jesus annammer Syndere og
 æder med dem; klager du over Afsnagt,
 viid Guds Naade fuldkommes i din Skre-
 belighed.

Paa denne Naade skal vi nøde dem til
 at komme ind, og dette bør være vores Ho-
 ved=Vhemærke, allerhelst da vi vide, hvad
 GUD har til Vhemærke. At mit Huus
 maa blive fuldt. Dette Huus er deels Guds
 san-

sande Kirke paa Jorden, deels hans triumpherende Kirke i Himmelen, den første er Forgemakket til den anden. Man maa være et Lem af Kirken her, om man vil tænke at indlemmes i Kirken hifset. Guds Hensigt er, at hans Huus maa blive fuldt. Dette Guds Huusmærke, er *A* Kierligt, han har et Huus for os. Skal vi end i Verden være Fremmede, den skal dog ikke giøre os huusvilde; Som Noæ Ark for den trætte Due, saa skal dette Huus aabnes for os. Der skal vi finde Lye og Læe under Guds Vingers Skygge. Naar Sorger og Adspredelser have længe forjaget den matte Siel, saa kand den flye til sin Friestad, komme i Forsamlingen, og der udbryde med David: Nu har Fuglen fundet sit Huus, og Svalen sit Reede, som er dit Alter, *H*Erre Zebaoth! min Konge og min Gud! Ja Guds Hensigt er kierlig; han kalder dette Huus sit Huus, han værdiges selv at boe deri, han forsmaaer ikke vore Forsamlinger, han sætter sit Navns Ihu-kommelse iblandt os. Her er *H*Errens Huus, her er Himmels Bort, her lader Gud sig finde af dem som søge ham. Vi forstaae nu ikke blot en Kirke, som er bygd af Træe og Steen; men hellige Menneffers Samfund. Og dette Huus er et stort Huus. Meere befrygteligt at Huset ikke skal blive fuldt, end at det skulde blive for lidet; til Verdens Ende

de skal Lærere kunde sige: Der er endnu Rom. Støre Gud! hvor kjerlige ere dine Hensigter! du vil dog at alle Mennesker skal blive salige, og komme til Sandheds Erkiendelse! Og alle kunde blive det, om de vilde; Der er Rum i Kirken, Rum i Himlen for alle. Kjerligt er dit Ojemærke, dette Huus er et Giestebuds Huus. Du vil ikke have Folk der uden for at gjøre vel imod dem. Du skapte Mennesker uskyldig, for at gjøre vel imod det i Edens Have; Duforløste det faldne Menneske, for at kunde aabne et nyt Eden i din Kirke her, og i din Salighed hisset. Kjerlig er din Hensigt, du vil gjøre vel imod mange, ja for saa vidt det staaer til dig, imod alle; Du vil have dette Huus fuldt. Bist er det fortrædeligt, naar man har tillavet et stort Giestebud, at budne ikke komme, at Retterne skulde spildes. Gud som er saa Grundgod og har saa overflødig Godt at uddele, maae endelig glædes, jo flere Giestes han har. Vi Lærere, der ere satte til at uddele hans Huuses gode Ting, end og vi glædes ved at see et Huus saa fuldt som dette i Dag. Jeg see saa mange Mennesker, blandt disse maae endeligen findes hungrige Sieler. O! kunde jeg endog i Dag nøde dem at komme ind! Man har et større Haab, naar man taler for en stor Forsamling, der ere da flere Trængende og meere forskjellig Træng; der ere mange Retter; Naar
der

der tillige er mange Siester, saa kand alle Retter ædes, og alle Siester mættes, det som ikke smager een kand smage en anden. Det er GUD om at gøre at hans Huus skal blive fuldt; Men det kand nu ikke være GUD ligegyldigt hvøder kommer ind i hans Huus. B) Hans Øyemærke er helligt. Naar een er indbuden til et Huus, saa maae han opsøge Dørren paa Huset, Det lader ilde, om han vilde rive Bæggen ned for at gaae ind. Naar GUD indbyder os, maae vi ikke tænke at ville kuldkaste den Saligheds Orden, han har indrettet. Vi maa gaae ind ad Dørren, hvøe som gaaer anden Steds ind, han er en Lyb og en Røver. I Troen paa Jesum skal enhver gaae ind. Fattigdom, Uværdighed, Sorg og Bedrøvelse udelukker ingen. Men Vantrøe, Sikkerhed og Ubødsfærdighed. Jesus er Dørren; Jeg seer i ham en aaben Dør, en Dør til Himlens Throne. Helligt er Guds Døymærke; thi alt hvad han har at give i dette Huus, er hellige Ting: Siel=Trøst, Siel=Føde. Guds Ord som er helligt, Guds Aand som er hellig og virker Helliggjørelse, de hellige Sacramenter, kort sagt: Hellighed er Guds Huuses Prydelse. Der er altsaa ikke Sælfskab for dig, du som glæder dig i Synd, du som elsker Verdens vanhellige Lyster; men for dig som under Synden gaaer kroged og saare nedboyet, for dig, som stielvende banker paa Naas-

dens Dør, for dig som bekiender med den forlorne
 Son: Jeg haver syndet! O! kom du kun! Du
 er velkommen; til Eder siger Forløseren: Kom-
 mer hid til mig, jeg vil vederqvæge Eder.
 Nu, har da vor Herre gjort det til en saa vigtig
 Pligt for Lærere at indbyde Gæster? Er det
 ham saa Naag paaliggende, at endog Gæsterne
 skal nødes? er det hans høyeste Glæde at see hans
 Huus fuldt? o! saa lader os ille til Indgan-
 gen, flye ind til Jesum Christum, anraabe den
 hellig Aand, tilbede den Treenige Gud, at han
 vil rykke os ud af Verden, give os Smag paa
 hans Huuses gode Ting, glæde os her i sit Be-
 de-Huus, og saliggjøre os hisset i Faderens Huus
 her oven til, hvor der ere mange Boeliger.

Og nu, min Elskede Menighed! det staaer
 kun tilbage, at sige Eder mit Far Vel. Mit
 Hierte bliver svagt ved denne Forretning: og de
 Følelser, som bestorme det, afbryde min Ta-
 le. Mit høyeste Ønske, og den største Ære jeg
 vilde opnaae i det jordiske, er at være elsket i
 den Kreds jeg boer. Og dette Ønske havde jeg
 her opnaaet i saa høy Grad, at jeg neppe no-
 gensteds i Verden opnaaer det høyere. Førend
 jeg fik Embede, vinkede mit Føde-Sted til mig
 med en venlig Smil, mig tøftes, da jeg kom
 til Byenaaffet, at hver Tue paa Marken bød
 mig være velkommen; her sandt jeg, hvad en
 Lærer

Lærer helst maatte ønske at finde: Gudsfrugt hos mange, Andagt hos de fleste, Opmerksomhed hos alle. Jeg fandt hvad et hvert Menneske maatte ønske, for at leve fornøyet: Benkskab og Fortroelighed hos mange, Godgjørenhed af de fleste, ingen Fortrød af nogen. Men skulde jeg da nyde disse Fordele kun for desmere i Dag at føle min Smerte? Skulde jeg æde denne søde Frugt, mit Embedes Første-Brødt, paa det Estersmagen skulde blive mig en langvarig Plage? Men, hvor vil jeg hen? Mon det være vel, at jeg fortørnes over mit Riksjon? Herren har kaldet, Tieneren bør gaae. Gud og Kongen har bestikket mig til Sogne-Præst for Kors = Kirkens Menighed i Bergens Bye. En Lykke, der var lige saa meget imod mit Ønske, som over min Fortieneste: Men, naar Gud og Kongen kalder, anseer jeg det for en Formastelse, at være ulydig. Her raabes over det hele Land om min Lykke: Ja, kunde jeg ansee forfængelig Være for Lykke, saa vilde jeg forud glæde mig med de Glæde, og med smilende Ansigt gaae min blide Lykke i Møde; men, efter min Tænkemaade, er den lykkelig, som er fornøyet, og jeg har hidtil haft den Gave af Gud, at kunde nøyes med Lidet. I hvort om alting er, jeg maa afsted, Kiereste Tilhørere! Vi sees her i Dag i Guds Hus, maastee aldrig mere, førend hiffet for Jesu Domsstoel, bliver.

bliver ved saaledes at gaae i Guds Huus, saaledes at høre det Guds Ord, som herefter fra dette Sted skal tales, at de Gode iblandt Eder maa vore i Herrens Frygt, de Ugudelige forlade deres Beye og omvende sig til Herren, at I alle med Glæde kunde møde mig, og jeg Eder, og vi tilsammen indgaae i de evige Boeliger, paa det min Guds Huus maatte bliue fuldt. Og I faae, som forleden Host, under min Besejledning, igientogte Eders Daabes Pakt, Eder kand jeg ikke forlade, uden at jeg endnu maa sige Eder et Ord. Ja, kand en Faders sidste Ord staae dybt indgravet i en Sønns Hierte, saa berer mig i Dag; det er vel det sidste Ord jeg siger Eder, det er disse Guds Ord: **Ammaner Ordet**, som er indplantet i Eder, som og er mægtigt til at giøre Eders Siel salige. **Jac. 1. Mit Ønske over Eder er Frelserens over sine Disciple, hellige Fader! hellige dem i dit Navn som du haver givet mig.** Er her nogen i Forsamlingen, som under mig godt, (og jeg haaber alle) saa nægter mig ikke, det jeg mest trænger til paa Rejsen, det jeg siden altid behøver. Nægter mig ikke det eneste Gode I herefter skulde kunde bevise mig. Jeg mener Eders Forbønner til Gud, lad disse følge mig paa Rejsen, lad disse svæve omkring mig; Saa skal vore Bønner mødes for Guds Naades Troone, og naar vi end med Legemet ere adskilte saa skulle dog vore Hiertes bevare Aandens

Venig-

Menighed i Fredens Baaud. Nu far da vel
 min Elskede Menighed, Tak for alt Venstak
 al usminket Kierlighed, tak for hver Gave lige
 indtil den ringeste, lige til Enkens = Skærv,
 Gud give Heid og Lykke til al Eders Hantering!
 Gud! Jorden hører dig til, klad Engene med
 gyldene Teyper, Agrene med modne Aar! Bes-
 signe os Gud vor Gud, og Landet give sin
 Grode! Men for Jesu Skyld nægt ikke denne
 Menighed dine aandelige Besignelser! Giv dem
 i min Sted en Lærer efter dit Hierte! Læg dine
 Ord i hans Mund, og giv Storkes Kost med
 din Kost! lykkeligior enhver som fra det-
 te Sted skal tale! Lad her hvert saaret Hierte
 læges ved dit Ord, hver sovende Sambittighed
 opvækkes, hver fattig i Aanden fyldes med din
 Naades Rigdom. Og nu kand jeg ikke meere,
 mit Hierte er fuldt, men Tiden og Kræfterne
 undfalde mig. Jeg slutter med Davids Ønske
 over Menigheden. Ps. 135, og i dette Ønske op-
 løfter sig min heele Siel: Herren vel-
 signe dig af Zion, som gjorde Him-
 mel og Jord, Amen.

The first part of the book is devoted to a general
 description of the country and its inhabitants.
 The second part contains a detailed account of
 the various tribes and their customs.
 The third part is a history of the country
 from the earliest times to the present.
 The fourth part is a description of the
 natural resources and the state of
 agriculture and commerce.
 The fifth part is a description of the
 government and the laws of the country.
 The sixth part is a description of the
 religion and the moral habits of the
 inhabitants.
 The seventh part is a description of the
 arts and sciences of the country.
 The eighth part is a description of the
 military and naval strength of the
 country.
 The ninth part is a description of the
 state of the country at the present
 time.
 The tenth part is a description of the
 prospects of the country for the
 future.

3445

